

Part-1/ ਭਾਗ-1
Child Development and Pedagogy

1. The basic unit responsible for the transmission of hereditary characteristics is called:
(A) Nucleus (B) Enzyme (C) Gene (D) Cytoplasm
ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਇਕਾਈ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:
(A) ਨਿਊਕਲੀਅਸ (B) ਐਂਜ਼ਾਈਮ (C) ਜੀਨ (D) ਸਾਇਟੋਪਲਾਜ਼ਮ
2. Who analyzed the spontaneous speech of children with their companions and classified it into egocentric speech and socialized speech ?
(A) Lev Vygotsky (B) B.F. Skinner
(C) Jean Piaget (D) Jerome Bruner
ਕਿਸ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸੁਭਾਵਕ ਬੋਲੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਹਉਮੈ ਕੇਂਦਰਿਤ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜੀਕ੍ਰਿਤ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ?
(A) ਲੇਵ ਵਿਗੋਤਸਕੀ (B) ਬੀ.ਐਫ. ਸਕਿਨਰ (C) ਜੀਨ ਪਿਆਜੇ (D) ਜੇਰੋਮ ਬਰੂਨਰ
3. Who formulated the three levels of moral judgement – pre-moral, conventional morality, and morality based on self-accepted moral principles ?
(A) Jean Piaget (B) Erik Erikson
(C) Lawrence Kohlberg (D) Sigmund Freud
ਕਿਸ ਨੇ ਨੈਤਿਕ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੱਧਰਾਂ - ਪੂਰਵ-ਨੈਤਿਕ, ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਨੈਤਿਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸੂਤਰਬੱਧ ਕੀਤਾ ?
(A) ਜੀਨ ਪਿਆਜੇ (B) ਏਰਿਕ ਏਰਿਕਸਨ
(C) ਲਾਰੈਂਸ ਕੋਹਲਬਰਗ (D) ਸਿਗਮੰਡ ਫਰਾਇਡ
4. Who emphasised the role of generalisation in verbal communication, stating that things must first be categorised and only then do words come to represent those categories ?
(A) Jean Piaget (B) B.F. Skinner
(C) Lev Vygotsky (D) Noam Chomsky
ਕਿਸਨੇ ਮੌਖਿਕ ਸੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸਧਾਰਨੀਕਰਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ, ਕਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਫੇਰ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਉਹਨਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ?
(A) ਜੀਨ ਪਿਆਜੇ (B) ਬੀ.ਐਫ. ਸਕਿਨਰ
(C) ਲੇਵ ਵਿਗੋਤਸਕੀ (D) ਨੋਅਮ ਚੋਮਸਕੀ
5. According to which law the development starts from head to toe ?
(A) Law of Proximodistal development (B) Law of Readiness
(C) Law of Cephalocaudal development (D) Law of Effect
ਕਿਸ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਵੱਲ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?
(A) ਪ੍ਰੋਕਸੀਮੋਡਿਸਟਲ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਨਿਯਮ (B) ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਨਿਯਮ
(C) ਸੇਫਾਲੋਕੈਡਲ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਨਿਯਮ (D) ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਨਿਯਮ

B

6. Beginning with the third week of life, a baby's crying becomes differentiated. What does this mean ?
- (A) The baby stops crying altogether.
 (B) All cries sound the same and are hard to interpret.
 (C) Different tones and intensities of crying indicate specific needs, recognizable by those familiar with babies.
 (D) Crying is random and has no relation to the baby's needs.
- ਜੀਵਨ ਦੇ ਤੀਜੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ, ਬੱਚੇ ਦਾ ਰੋਣਾ ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ?
- (A) ਬੱਚਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
 (B) ਹਰੇਕ ਰੋਣ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਔਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
 (C) ਰੋਣ ਦੀ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀ ਸੁਰ ਅਤੇ ਤੀਬਰਤਾ ਖਾਸ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਜਾਣੂ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।
 (D) ਰੋਣਾ ਬੇਤਰਤੀਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਬੱਚੇ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
7. Despite its unpleasant aspects, jealousy can have a constructive role because it :
- (A) Leads to fights and misunderstandings
 (B) Acts as a source of motivation by causing competition
 (C) Always creates negative feelings
 (D) Causes children to isolate themselves
- ਇਸਦੇ ਕੋਝੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਈਰਖਾ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਭੂਮਿਕਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ:
- (A) ਝਗੜੇ ਅਤੇ ਗ਼ਲਤਫ਼ਹਿਮੀਆਂ ਵੱਲ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ
 (B) ਮੁਕਾਬਲਾ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇ ਸਰੋਤ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ
 (C) ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ
 (D) ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ
8. Which research method makes it possible to study individual differences in growth as well as overall growth trends ?
- (A) Cross-sectional method (B) Experimental method
 (C) Longitudinal method (D) Case study method
- ਕਿਹੜੀ ਖੋਜ-ਵਿਧੀ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅੰਤਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਰੁਝਾਨਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ?
- (A) ਪਾਰ-ਵਿਭਾਗੀ ਵਿਧੀ (B) ਪ੍ਰਯੋਗਾਤਮਕ ਵਿਧੀ
 (C) ਲੰਬਕਾਰੀ ਵਿਧੀ (D) ਕੇਸ ਅਧਿਐਨ-ਵਿਧੀ
9. According to Jean Piaget, the fourth stage of cognitive development – formal operational stage – occurs in early adolescence. During this stage, the child is able to :
- (A) Think only in concrete terms
 (B) Learn mainly through trial and error
 (C) Form hypotheses, test them, and draw logical conclusions
 (D) Depend completely on sensory experiences
- ਜੀਨ ਪਿਆਜੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੋਧਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਚੌਥਾ ਪੜਾਅ - ਰਸਮੀ ਸੰਚਾਲਨ ਪੜਾਅ - ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਬੱਚਾ ਇਹ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ :
- (A) ਸਿਰਫ਼ ਠੋਸ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਚਣ ਦੇ
 (B) ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਗ਼ਲਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਣ ਦੇ
 (C) ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਕਰਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤਰਕਪੂਰਨ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢਣ ਦੇ
 (D) ਸੰਵੇਦੀ ਅਨੁਭਵਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਭਰ ਰਹਿਣ ਦੇ

10. The process by which a child learns the rules of society, including learning to behave, playing approved social roles, and developing social attitudes, is called :

- (A) Enculturation (B) Conditioning
(C) Socialisation (D) Cognitive development

ਉਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਣਾ, ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਰਵੱਈਏ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :

- (A) ਸਭਿਆਚਾਰੀਕਰਨ (B) ਅਨੁਕੂਲਨ
(C) ਸਮਾਜੀਕਰਨ (D) ਬੋਧਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ

11. The process of modelling one's behaviour on another person is called :

- (A) Conditioning (B) Imitation (C) Socialisation (D) Observation

ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਮਾਡਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

- (A) ਅਨੁਕੂਲਨ (B) ਨਕਲ (C) ਸਮਾਜੀਕਰਨ (D) ਨਿਰੀਖਣ

12. Which of the following statements about intelligence is correct ?

- (A) Intelligence is entirely inherited from parents.
(B) Intelligence is completely learned from the environment.
(C) Intelligence is innate but not inherited like property or wealth.
(D) Intelligence cannot be influenced by heredity or environment.

ਬੁੱਧੀ ਬਾਰੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕਥਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਹੀ ਹੈ ?

- (A) ਬੁੱਧੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ।
(B) ਬੁੱਧੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।
(C) ਬੁੱਧੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਦੌਲਤ ਵਾਂਗ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ
(D) ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਜਾਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ

13. The ability to apply problem-solving methods appropriate to one's cultural context and to use them in new domains is called :

- (A) Fluid intelligence (B) Practical intelligence
(C) Crystallized intelligence (D) Emotional intelligence

ਕਿਸੇ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮੱਸਿਆ-ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਢੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :

- (A) ਤਰਲ ਬੁੱਧੀ (B) ਵਿਹਾਰਕ ਬੁੱਧੀ
(C) ਸੰਚਿਤ ਬੁੱਧੀ (D) ਭਾਵਾਤਮਕ ਬੁੱਧੀ

14. Which of the following statements about child growth is correct ?

- (A) A child grows a fixed number of pounds every year.
(B) Growth is irregular and occurs in cycles or waves.
(C) Growth stops after infancy.
(D) Growth occurs only due to exercise.

ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕਥਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਹੀ ਹੈ ?

- (A) ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਹਰ ਸਾਲ ਪੱਛ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਧਦਾ ਹੈ
(B) ਵਾਧਾ ਅਨਿਯਮਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਚੱਕਰਾਂ ਜਾਂ ਤਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
(C) ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਕਾਸ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
(D) ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

15. In which method of teaching are students not taught through traditional classroom lectures, but are given subjects according to their interests and assign the work to complete within a fixed time period (15 days to a month) ?
 (A) Lecture Method (B) Practical Method
 (C) Dalton Plan (D) Demonstration Method
 ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਕਲਾਸਰੂਮ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਿਆਦ (15 ਦਿਨ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ) ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
 (A) ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਧੀ (B) ਵਿਹਾਰਕ ਵਿਧੀ (C) ਡਾਲਟਨ ਯੋਜਨਾ (D) ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿਧੀ
16. The Zone of Proximal Development (ZPD) was proposed by :
 (A) Jean Piaget (B) B.F. Skinner
 (C) Lev Vygotsky (D) Albert Bandura
 ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਖੇਤਰ (ZPD) ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ :
 (A) ਜੀਨ ਪਿਆਜੇ (B) ਬੀ.ਐਫ. ਸਕਿਨਰ
 (C) ਲੇਵ ਵਿਗੋਤਸਕੀ (D) ਅਲਬਰਟ ਬੈਂਡੂਰਾ
17. Which of the following is best describing, "the desire to direct his/her attention and energy in a particular way which originates from the child himself/herself" ?
 (A) Extrinsic motivation (B) Intrinsic motivation
 (C) Social motivation (D) External reinforcement
 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, "ਉਸਦੇ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਊਰਜਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ, ਜੋ ਬੱਚੇ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ" ?
 (A) ਬਾਹਰੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ (B) ਅੰਦਰੂਨੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ
 (C) ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰੇਰਣਾ (D) ਬਾਹਰੀ ਪੁਨਰਮਜ਼ਬੂਤੀ
18. Who is considered the developer of the first intelligence test ?
 (A) Sigmund Freud (B) Alfred Binet (C) Jean Piaget (D) Lewis Terman
 ਪਹਿਲੇ ਬੁੱਧੀ ਪਰੀਖਣ ਦਾ ਵਿਕਾਸਕਰਤਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
 (A) ਸਿਗਮੰਡ ਫਰਾਇਡ (B) ਅਲਫ੍ਰੈਡ ਬਿਨੇਟ (C) ਜੀਨ ਪਿਆਜੇ (D) ਲੂਈਸ ਟਰਮਨ
19. What is the full form of ADHD ?
 (A) Attention Deficit Hyperactivity Disorder
 (B) Active Disorder of Hyperactivity and Deficit
 (C) Attention Directed Hyperactivity Disease
 (D) Alertness Deficit Hyperactivity Dysfunction
 ADHD ਦਾ ਪੂਰਾ ਰੂਪ ਕੀ ਹੈ ?
 (A) ਅਟੇਂਸ਼ਨ ਡੈਫੀਸਿਟ ਹਾਈਪਰਐਕਟੀਵਿਟੀ ਡਿਸਆਰਡਰ
 (B) ਐਕਟਿਵ ਡਿਸਆਰਡਰ ਆਫ ਹਾਈਪਰਐਕਟੀਵਿਟੀ ਐਂਡ ਡੈਫੀਸਿਟ
 (C) ਅਟੇਂਸ਼ਨ ਡਾਇਰੈਕਟਡ ਹਾਈਪਰਐਕਟੀਵਿਟੀ ਡਿਸੀਜ਼
 (D) ਅਲਰਟਨੈਸ ਡੈਫੀਸਿਟ ਹਾਈਪਰਐਕਟੀਵਿਟੀ ਡਿਸਫੰਕਸ਼ਨ
20. According to Instinct Theory (1908) of William McDougall, the number of primary emotions that correspond to instincts is :
 (A) 10 (B) 12 (C) 14 (D) 16
 ਵਿਲੀਅਮ ਮੈਕਡੌਗਲ ਦੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਸਿਧਾਂਤ (1908) ਅਨੁਸਾਰ, ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਹ ਹੈ :
 (A) 10 (B) 12 (C) 14 (D) 16

21. Which psychologist proposed that there are eight different forms of intelligence, each functioning independently of the others ?
 (A) Alfred Binet (B) Howard Gardner
 (C) Jean Piaget (D) Sigmund Freud
 ਕਿਸ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਅੱਠ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪ ਹਨ, ਹਰੇਕ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ?
 (A) ਅਲਫ੍ਰੈਡ ਬਿਨੇਟ (B) ਹਾਵਰਡ ਗਾਰਡਨਰ
 (C) ਜੀਨ ਪੀਆਜੇ (D) ਸਿਗਮੰਡ ਫਰਾਇਡ
22. Who introduced the Play-way Method in his book "The Play Way" (1917) ?
 (A) Maria Montessori (B) Henry Caldwell Cook
 (C) John Dewey (D) Friedrich Froebel
 ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ "The Play Way" (1917) ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਆਧਾਰਿਤ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ?
 (A) ਮਾਰੀਆ ਮੋਂਟੇਸਰੀ (B) ਹੈਨਰੀ ਕਾਲਡਵੈਲ ਕੁੱਕ
 (C) ਜੌਨ ਡੇਵੀ (D) ਫਰੀਡਰਿਕ ਫਰੋਬੇਲ
23. Which pedagogy is based on learning "through the arts" and "with the arts" ?
 (A) Experiential Learning (B) Competency-Based Learning
 (C) Art Integrated Learning (D) Blended Learning
 ਕਿਹੜਾ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ "ਕਲਾ ਦੁਆਰਾ" ਅਤੇ "ਕਲਾ ਦੇ ਨਾਲ" ਸਿੱਖਣ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ ?
 (A) ਅਨੁਭਵੀ ਸਿਖਲਾਈ (B) ਯੋਗਤਾ-ਆਧਾਰਿਤ ਸਿਖਲਾਈ
 (C) ਕਲਾ-ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਸਿਖਲਾਈ (D) ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਿਖਲਾਈ
24. In a constructivist classroom, how does the teacher present the curriculum ?
 (A) In isolated bits and pieces
 (B) Holistically, integrating concepts and experiences
 (C) Only through rote memorization
 (D) Primarily through lecture and note-taking
 ਇੱਕ ਰਚਨਾਤਮਕ ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਿੱਚ, ਅਧਿਆਪਕ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ?
 (A) ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਟੁਕੜਿਆਂ ਅਤੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ
 (B) ਸੰਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸੰਕਲਪਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਕੇ
 (C) ਕੇਵਲ ਰੱਟੇ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ
 (D) ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਅਤੇ ਨੋਟ ਬਣਵਾਉਣ ਦੁਆਰਾ
25. Which type of drama is most suitable for students of Class VI to VIII ?
 (A) Formal drama (B) Puppet Drama
 (C) Improvisation (D) Professional Musical Drama
 ਛੇਵੀਂ ਤੋਂ ਅੱਠਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਨਾਟਕ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ?
 (A) ਰਸਮੀ ਨਾਟਕ (B) ਕਠਪੁਤਲੀ ਨਾਟਕ
 (C) ਤਤਕਾਲੀ ਨਾਟਕ (D) ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸੰਗੀਤਮਈ ਨਾਟਕ
26. The term "Tabula Rasa" was coined by whom ?
 (A) Sigmund Freud (B) John Locke
 (C) Jean-Jacques Rousseau (D) B.F. Skinner
 "ਤਬੂਲਾ ਰਾਸਾ" ਸ਼ਬਦ ਕਿਸ ਦੁਆਰਾ ਘੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ?
 (A) ਸਿਗਮੰਡ ਫਰਾਇਡ (B) ਜੌਨ ਲੌਕ
 (C) ਜੀਨ-ਜੈਕ ਰੂਸੋ (D) ਬੀ.ਐਫ. ਸਕਿਨਰ

27. In Pavlov's original experiment, a dog was presented with food and immediately salivated. What are the correct terms for the food and the salivation ?

- (A) Food – Conditioned Stimulus; Salivation – Conditioned Response
 (B) Food – Unconditioned Stimulus; Salivation – Unconditioned Response
 (C) Food – Neutral Stimulus; Salivation – Conditioned Response
 (D) Food – Conditioned Stimulus; Salivation – Unconditioned Response

ਪਾਵਲੋਵ ਦੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਲਾਰ ਕੱਢੀ ਗਈ। ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਲਾਰ ਲਈ ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਕੀ ਹਨ ?

- (A) ਭੋਜਨ – ਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਸਟਿਮੂਲਸ ; ਲਾਰ – ਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਰਿਸਪਾਂਸ
 (B) ਭੋਜਨ – ਅਨਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਸਟਿਮੂਲਸ ; ਲਾਰ – ਅਨਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਰਿਸਪਾਂਸ
 (C) ਭੋਜਨ – ਨਿਊਟਰਲ ਸਟਿਮੂਲਸ ; ਲਾਰ – ਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਰਿਸਪਾਂਸ
 (D) ਭੋਜਨ – ਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਸਟਿਮੂਲਸ ; ਲਾਰ – ਅਨਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਰਿਸਪਾਂਸ

28. The new cell formed with 23 pairs of chromosomes, equally from the father and the mother, is created during which of the following process ?

- (A) Mitosis (B) Meiosis (C) Fertilization (D) Binary fission

ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਮਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਕ੍ਰੋਮੋਸੋਮ ਦੇ 23 ਜੋੜਿਆਂ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਨਵਾਂ ਸੈੱਲ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਬਣਿਆ ਹੈ ?

- (A) ਮਾਈਟੋਸਿਸ (B) ਮੀਓਸਿਸ (C) ਫਰਟੀਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (D) ਬਾਈਨਰੀ ਫਿਸ਼ਨ

29. "The unfolding of traits potentially present in the individual" definition refers to which of the following term ?

- (A) Learning (B) Growth (C) Maturation (D) Training

"ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਉਜਾਗਰ ਹੋਣਾ" ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ?

- (A) ਸਿੱਖਣਾ (B) ਵਿਕਾਸ (C) ਪਰਪੱਕਤਾ (D) ਸਿਖਲਾਈ

30. Which of the following best describes assimilation ?

- (A) Adjusting unfamiliar situations to solve the problems
 (B) Using new mechanisms to handle unfamiliar situations
 (C) Using existing mechanisms to solve new problems
 (D) Ignoring information which matches prior knowledge

ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਮਾਈਕਰਣ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ?

(A) ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਣਜਾਣ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਨੁਕੂਲ ਕਰਨਾ

(B) ਅਣਜਾਣ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਨਵੀਂ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ

(C) ਨਵੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ

(D) ਉਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਜੋ ਪੁਰਾਣੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ

Language I (Punjabi)

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ

ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਕਾਵਿ ਟੁਕੜੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ। (ਪ੍ਰਸ਼ਨ 31-36)

ਪੰਜਾਬ! ਕਰਾਂ ਕੀ ਸਿਫਤ ਤੇਰੀ, ਸ਼ਾਨਾਂ ਦੇ ਸਭ ਸਾਮਾਨ ਤੇਰੇ,
ਜਲ, ਪੈਂਣ ਤੇਰਾ, ਹਰਿਅੱਲ ਤੇਰੀ, ਦਰਿਆ, ਪਰਬਤ, ਮੈਦਾਨ ਤੇਰੇ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਛਤ੍ਰ ਤੇਰਾ, ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਛਤ੍ਰ ਹਿਮਾਲਾ ਦਾ,
ਮੇਢੇ ਤੇ ਚਾਦਰ ਬਰਫਾਂ ਦੀ, ਸੀਨੇ ਵਿੱਚ ਸੇਕ ਜੁਆਲਾ ਦਾ।

ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਬਰਛੀ ਜਮਨਾ ਦੀ, ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਖੜਗ ਅਟਕ ਦਾ ਹੈ,
ਪਿਛਵਾੜੇ ਬੰਦ ਚਟਾਨਾਂ ਦਾ, ਕੋਈ ਵੈਰੀ ਤੋੜ ਨਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਰਸੀ ਬਰਕਤ ਰੂ ਵਾਂਗ ਉੱਤਰ, ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਢੇਰ ਲਗਾਂਦੀ ਹੈ,
ਚਾਂਦੀ ਢਲ ਕੇ ਵਿੱਛਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਸੋਨਾ ਬਣਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਤੂੰ ਅੰਦਰੋਂ-ਬਾਹਰੋਂ ਨਿੱਘਾ ਹੈਂ, ਨਾ ਗਰਮੀ ਹੈ ਨਾ ਪਾਲਾ ਹੈ,
ਨਾ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਦਿਖਲਾਵਾ ਹੈ, ਨਾ ਅੰਦਰ ਕਾਲਾ-ਕਾਲਾ ਹੈ।

ਜੇਬਨ ਵਿੱਚ ਝਲਕ ਜਲਾਲੀ ਹੈ, ਨੈਣਾਂ ਵਿੱਚ ਮਟਕ ਨਿਰਾਲੀ ਹੈ,
ਹਿੱਕਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਮਤ ਆਲੀ ਹੈ, ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਗਿੱਠ-ਗਿੱਠ ਲਾਲੀ ਹੈ।

ਕਿਆ ਚੂੜੇ-ਬੀੜੇ ਫੱਬਦੇ ਨੇ, ਜੇਬਨ-ਮੱਤੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੇ,
ਜਦ ਪਾਣ ਮਧਾਣੀ ਚਾਟੀ ਵਿੱਚ, ਤਦ ਸ਼ੇਰ ਉੱਠਣ ਘੁਮਕਾਰਾਂ ਦੇ।

ਕੋਈ ਤੁੰਬਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਕੱਤਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਪੀਂਹਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਛੜਦੀ ਹੈ।
ਕੋਈ ਸਿਉਂਦੀ, ਕੋਈ ਪਰੋਂਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੇਲਾਂ, ਬੁਟੇ ਕੱਢਦੀ ਹੈ।

ਪਿੱਪਲਾਂ ਦੀ ਛਾਂਵੇਂ ਪੀਂਘਾਂ ਨੂੰ, ਕੁੱਦ-ਕੁੱਦ ਕੇ ਮਸਤੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ,
ਟੁੰਬਦਾ ਹੈ ਜੇਸ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ, ਇੱਕ ਛੱਡਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਫੜ੍ਹਦੀ ਹੈ।

ਜਦ ਰਾਤ ਚਾਨਣੀ ਖਿੜਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਰਾਗ ਇਲਾਹੀ ਛਿੜਦਾ ਹੈ,
ਗਿੱਧੇ ਨੂੰ ਲੋਹੜਾ ਆਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਬਨ ਤੇ ਬਿਰਹਾ ਭਿੜਦਾ ਹੈ।

31. ਕਵੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ 'ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਛਤ੍ਰ' ਕਹਿ ਕੇ ਕਿਹੜਾ ਭਾਵ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ?

- (A) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਉਚਾਈ
(B) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤਾਕਤ
(C) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰੱਖਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮਹੱਤਤਾ
(D) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਬਾਦੀ

32. ਕਵੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਸਲੀ ਤਾਕਤ ਕੀ ਹੈ ?

- (A) ਹਥਿਆਰ
(B) ਹਿਮਾਲਾ
(C) ਧਨ-ਦੌਲਤ
(D) ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ਦਿਲੀ

33. ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਰੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਕਿਹੜੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ?

- (A) ਸਿਰਫ਼ ਸੈਂਦਰਯਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ
(B) ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਨਿਰਭਰ
(C) ਮਿਹਨਤੀ, ਹਿੰਮਤਵਾਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨਸ਼ੀਲ
(D) ਆਧੁਨਿਕ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ

34. ਪਿੱਪਲਾਂ ਦੀ ਛਾਂਵੇਂ ਪੀਂਘਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਿਸ ਅਨੁਭੂਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ?
 (A) ਧਾਰਮਿਕ ਅਨੁਭਵ
 (B) ਬਚਪਨ ਦੀ ਯਾਦ
 (C) ਯੁਵਾ-ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਮਸਤੀ ਅਤੇ ਊਰਜਾ
 (D) ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਡਰ
35. 'ਚਾਂਦੀ ਢਲ ਕੇ ਵਿੱਛਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਸੋਨਾ ਬਣਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ' ਪੰਕਤੀ ਕਿਸ ਗੁਣ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ?
 (A) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਪ੍ਰਗਤੀ
 (B) ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਖਾਦਰਤਾ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਸਮਿੱਧੀ
 (C) ਵਪਾਰਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ
 (D) ਲੋਕਧਨ ਦੀ ਬਚਤ
36. ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ 'ਗਿੱਧੇ' ਅਤੇ 'ਬਿਰਹੇ' ਦਾ ਸੰਯੋਗ ਕਿਸ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ ?
 (A) ਸਿਰਫ਼ ਮਨੋਰੰਜਨ
 (B) ਜੀਵਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਪੀੜ ਇਕੱਠੇ
 (C) ਲੋਕ-ਨਾਚ ਦੀ ਗੀਤ
 (D) ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ
37. 'ਔਰਤ' ਸ਼ਬਦ ਲਈ ਮਲਵਈ ਉਪ-ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜਾ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
 (A) ਮੁਟਿਆਰ
 (B) ਤੀਵੀਂ
 (C) ਜ਼ਨਾਨੀ
 (D) ਇਸਤਰੀ
38. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ 'ਵ' ਤੇ 'ਯ' ਕੀ ਹਨ ?
 (A) ਵਿਅੰਜਨ
 (B) ਸਵਰ
 (C) ਅਰਧ ਸਵਰ
 (D) ਨਾਸਕੀ
39. 'ਪਰ' ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ?
 (A) ਵਿਕਾਰੀ
 (B) ਸਮਾਸੀ
 (C) ਰਚਿਤ
 (D) ਅਵਿਕਾਰੀ
40. "ਉਹ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਹਨ।" ਇਸ ਵਾਕ ਵਿੱਚ 'ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ' _____ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ।
 (A) ਕਰਤਾ ਕਾਰਕ
 (B) ਅਧਿਕਰਨ ਕਾਰਕ
 (C) ਸੰਬੰਧ ਕਾਰਕ
 (D) ਅਪਾਦਾਨ ਕਾਰਕ
41. ਇਸ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਕਿਰਿਆ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਦੀ ਕਿਸਮ ਪਛਾਣੋ: "ਬੱਚੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਦੌੜ ਰਹੇ ਹਨ।"
 (A) ਸਥਾਨ ਵਾਚਕ
 (B) ਕਾਲ ਵਾਚਕ
 (C) ਸੰਖਿਆ ਵਾਚਕ
 (D) ਪਰਿਮਾਣ ਵਾਚਕ
42. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ, ਬਰਨਾਲਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ ਉਪਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?
 (A) ਮਾਝੀ
 (B) ਮਲਵਈ
 (C) ਦੁਆਬੀ
 (D) ਪੋਠੋਹਾਰੀ
43. 'ਨਿੱਕੀ ਨਿੱਕੀ ਬੂੰਦੀ ਨਿੱਕਿਆ ਮੀਂਹ ਵੇ ਵਰ੍ਹੇ ਕੀ ਹੈ ?
 (A) ਘੋੜੀ ਹੈ
 (B) ਸੁਹਾਗਾ ਹੈ
 (C) ਸਿੱਠਣੀ ਹੈ
 (D) ਗੀਤ ਹੈ
44. ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਜਮਾਤ 'ਚ ਸਿੱਖਣ-ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਉੱਥੇ ਵਧੇਰੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ :
 (A) ਜਿੱਥੇ ਜਮਾਤ 'ਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸੁੱਧਤਾ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਬਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।
 (B) ਜਿੱਥੇ ਜਮਾਤ 'ਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਤੇ ਸੁਣਨ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।
 (C) ਜਿੱਥੇ ਜਮਾਤ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਉਕਤੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਣ।
 (D) ਜਿੱਥੇ ਜਮਾਤ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਚਾਰਟ ਲੱਗੇ ਹੋਣ।

45. ਨੇਮ ਚੌਮਸਕੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਆਧਾਰ ਕੀ ਹੈ ?
 (A) ਵਿਹਾਰਵਾਦ (B) ਅਨੁਕਰਣ
 (C) ਜਨਮਜਾਤ ਭਾਸ਼ਾਈ ਸਮਰੱਥਾ (D) ਯਾਦਸ਼ਕਤੀ
46. ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ _____ ਹੈ ?
 (A) ਉਪਭਾਸ਼ਾ (B) ਲਿੱਪੀ (C) ਵਿਆਕਰਨ (D) ਕਾਰਜ-ਸ਼ੈਲੀ
47. ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਿੱਖਣ ਕਦੋਂ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ?
 (A) ਜਦੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅੰਤਰ-ਕਿਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ।
 (B) ਜਦੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੁੱਪ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
 (C) ਜਦੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।
 (D) ਉਪਰੋਕਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
48. ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਗੁਣ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ?
 (A) ਵਿਆਕਰਨ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋਵੇ
 (B) ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਹੋਵੇ
 (C) ਭਾਸ਼ਾ-ਸ਼ੈਲੀ ਸਰਲ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇ
 (D) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ
49. ਭਾਸ਼ਾ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ 'ਸੌਖੇ ਤੋਂ ਮੁਸ਼ਕਲ' ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ?
 (A) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਯਾਦਸ਼ਕਤੀ (B) ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਕ੍ਰਮ
 (C) ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਬਣਤਰ (D) ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਸਹੂਲਤ
50. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਉਤਪਾਦਕ ਕੌਸ਼ਲ ਹਨ ?
 (A) ਸੁਣਨਾ, ਪੜ੍ਹਨਾ (B) ਲਿਖਣਾ, ਸੁਣਨਾ (C) ਲਿਖਣਾ, ਬੋਲਣਾ (D) ਬੋਲਣਾ, ਸੁਣਨਾ
51. ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਸਿਧਾਂਤ ਬੱਚਾ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
 (A) ਵਿਆਕਰਨ-ਅਨੁਵਾਦ ਪੱਧਤੀ
 (B) ਵਿਹਾਰਵਾਦੀ ਪੱਧਤੀ
 (C) ਸੰਚਾਰਾਤਮਕ ਪੱਧਤੀ
 (D) ਸੰਰਚਨਾਵਾਦੀ ਪੱਧਤੀ
52. ਭਾਸ਼ਾਈ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?
 (A) ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਯੋਗ (B) ਅਸਫਲਤਾ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ
 (C) ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਬੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ (D) ਅਣਡਿੱਠਾ ਕਰਨਾ

53. ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?
- (A) ਕੇਵਲ ਸਿਲੇਬਸ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ
- (B) ਵਿਆਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਰਟਵਾਉਣਾ
- (C) ਭਾਸ਼ਾਈ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰਕ ਯੋਗਤਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨੀ
- (D) ਇਮਤਿਹਾਨੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਵਾਉਣਾ

54. ਉਪਚਾਰਕ ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ ?
- (A) ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ
- (B) ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੂਰ ਕਰਨਾ
- (C) ਪਾਠ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ
- (D) ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ

ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਵਾਰਤਕ ਟੁਕੜੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ। (ਪ੍ਰਸ਼ਨ 55-60)

ਖੁੱਲ੍ਹੇ-ਭੁੱਲ੍ਹੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਮਾਲਕ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਮੇਲਿਆਂ ਦੇ ਬੜੇ ਸ਼ੁਕੀਨ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਰਗ ਦਾ ਮੇਲਾ, ਛਪਾਰ ਦਾ ਮੇਲਾ ਅਤੇ ਜਗਰਾਵਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਮੇਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਘੁੰਗ ਵੱਸਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣਾ ਮੇਲਾ 'ਫਿੰਝ ਛਰਾਹਾਂ ਦੀ' ਭਾਵੇਂ ਇਸੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਛੜੇ ਨੀਮ-ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਊਨਾ ਦੀ ਵੱਖੀ ਨਾਲ ਲੱਗਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਮੇਲੇ ਦਾ ਓਨਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਜਿੰਨਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਮੇਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ, ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀ ਗੋਦ 'ਚ ਵੱਸੇ 'ਬੀਤ' ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਅਚਲਪੁਲ (ਛਰਾਹਾਂ) ਵਿਖੇ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਮੱਘਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਜੇਠੇ ਐਤਵਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਚਾਰ ਦਿਨ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਇਹ ਮੇਲਾ ਏਨਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਟੇਟਕਾ ਆਪਮੁਹਾਰੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜੁਥਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਫੁੱਟ ਪੈਂਦਾ ਹੈ : "ਦਾਲ ਮਾਂਗਾਂ ਦੀ, ਫਿੰਝ ਛਰਾਹਾਂ ਦੀ"। 'ਫਿੰਝ ਛਰਾਹਾਂ ਦੀ' ਨਾਂ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਇਹ ਮੇਲਾ ਜਿੱਥੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਿਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਖ਼ਾਸ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਮੇਲੇ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ ਅਚਲਪੁਰ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਛੇ ਪਗਡੰਡੀਆਂ ਆ ਕੇ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸਨ। ਲੋਕ ਪੈਦਲ ਹੀ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਛੇ ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ-ਬਿੰਦੂ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਮੇਲੇ ਦਾ ਨਾਂ 'ਫਿੰਝ ਛਰਾਹਾਂ ਦੀ' ਪੈ ਗਿਆ। ਕਈਆਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਛਰਾਹਾਂ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਹਾਂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸ਼ਾਹ-ਲੋਕ ਖੱਚਰਾਂ 'ਤੇ ਧਨ ਲੱਦ ਕੇ ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਜੁਆ ਖੇਡਣ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪਾਸੇ ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਪਿੱਪਲਾਂ, ਬੋਹੜਾਂ ਅਤੇ ਨਿੰਮਾਂ ਦੇ ਦਰਖ਼ਤਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੇ ਵਾਤਾਵਰਨ 'ਚ ਸਥਿਤ ਸਿੱਧ ਬਾਬਾ ਬਾਲਕ ਰੂਪ ਜੀ (ਸਿੱਧ ਬਾਬਾ ਬਾਲਕ ਨਾਥ ਜੀ ਦਾ ਬਾਲ-ਰੂਪ) ਦਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮੰਦਰ ਸਮੇਭਿਤ ਹੈ। ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦੀ ਸੁੱਖ-ਸਾਂਦ ਲਈ ਮੰਨਤਾਂ ਮੰਗਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁੱਖਣਾ ਲਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੋਕ ਵਾਜਿਆਂ-ਗਾਜਿਆਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਮੇਲੇ ਵਾਲੇ ਐਤਵਾਰ ਤੋਂ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰ ਜੱਗ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜੱਗ ਅਚਲਪੁਰ, ਮਜ਼ਾਰੀ, ਨੈਣਵਾਂ, ਇੰਦੇਵਾਲ ਅਤੇ ਝੋਟੇਵਾਲ ਆਦਿ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੁੱਟ ਲੰਗਰ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਂਗਾਂ ਦੀ ਦਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦੇ ਘੋਲ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਪੇਂਡੂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

55. ਲੇਖਕ ਵੱਲੋਂ ਜਰਗ, ਛਪਾਰ ਅਤੇ ਜਗਰਾਵਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ ?
- (A) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੇਣਾ
 (B) 'ਛਿੰਝ ਛਰਾਹਾਂ ਦੀ' ਮੇਲੇ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਘਟਾਉਣਾ
 (C) 'ਛਿੰਝ ਛਰਾਹਾਂ ਦੀ' ਮੇਲੇ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਅਣਗੌਲਤਾ ਦਰਸਾਉਣਾ
 (D) ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ
56. "ਇਹ ਮੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਘੁੰਗ ਵੱਸਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗਦੇ ਹਨ" — ਇਸ ਵਾਕ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ ?
- (A) ਮੇਲੇ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ।
 (B) ਮੇਲੇ ਜੰਗਲਾਤੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ।
 (C) ਮੇਲੇ ਆਬਾਦ ਅਤੇ ਰੌਣਕ ਭਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ।
 (D) ਮੇਲੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ।
57. 'ਛਿੰਝ ਛਰਾਹਾਂ ਦੀ' ਦਾ ਮੇਲਾ ਕਿੱਥੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ?
- (A) ਅਚਲਪੁਲ ਵਿਖੇ (B) ਅੱਲਾਵਲਪੁਰ ਵਿਖੇ (C) ਅਚਲਪੁਰ ਵਿਖੇ (D) ਅਲਵਰ ਵਿਖੇ
58. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਤੱਥ ਮੇਲੇ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ?
- (A) ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦੇ ਘੋਲ ਕਰਵਾਉਣਾ
 (B) ਮਾਂਗਾਂ ਦੀ ਦਾਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ
 (C) ਸਿੱਧ ਬਾਬਾ ਬਾਲਕ ਰੂਪ ਜੀ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣਾ
 (D) ਪੇਂਡੂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ
59. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਤੱਥ 'ਛਿੰਝ ਛਰਾਹਾਂ ਦੀ' ਮੇਲੇ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ?
- (A) ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦੇ ਘੋਲ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣਾ
 (B) ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਅਤੁੱਟ ਲੰਗਰ ਚੱਲਣਾ
 (C) ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਮੇਲਾ ਹੋਣਾ
 (D) ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਜੁਏ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ
60. ਉਪਰੋਕਤ ਵਾਰਤਕ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਵ ਕੀ ਹੈ ?
- (A) ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ
 (B) ਇੱਕ ਅਣਪਛਾਤੇ ਮੇਲੇ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ
 (C) ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ
 (D) ਪੇਂਡੂ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ

Language II (English)

Read the passage carefully and answer the questions (61-68) that follow by choosing the best alternative :

The habit of reading is one of the greatest resources of mankind; and we enjoy reading books that belong to us much more than if they are borrowed. A borrowed book is like a guest in the house; it must be treated with punctiliousness, with a certain considerate formality. You must see that it sustains no damage; it must not suffer while under your roof. You cannot leave it carelessly, you cannot mark it, you cannot turn down the pages, you cannot use it familiarly. And then, someday, although this is seldom done, you really ought to return it.

But your own books belong to you; you treat them with that affectionate intimacy that annihilates formality. Books are for use, not for show; you should own no book that you are afraid to mark up, or afraid to place on the table, wide open and face down. A good reason for marking favorite passages in books is that this practice enables you to remember more easily the significant sayings, to refer to them quickly, and then in later years, it is like visiting a forest where you once blazed a trail. You have the pleasure of going over the old ground, and recalling both the intellectual scenery and your own earlier self.

Everyone should begin collecting a private library in youth; the instinct of private property, which is fundamental in human beings, can here be cultivated with every advantage and no evils. One should have one's own bookshelves, which should not have doors, glass windows, or keys; they should be free and accessible to the hand as well as to the eye. The best of mural decorations is books; they are more varied in color and appearance than any wallpaper, they are more attractive in design, and they have the prime advantage of being separate personalities, so that if you sit alone in the room in the firelight, you are surrounded with intimate friends. The knowledge that they are there in plain view is both stimulating and refreshing. You do not have to read them all. Most of my indoor life is spent in a room containing six thousand books; and I have a stock answer to the invariable question that comes from strangers. "Have you read all of these books?"

"Some of them twice." This reply is both true and unexpected.

There are of course no friends like living, breathing, corporeal men and women; my devotion to reading has never made me a recluse. How could it? Books are of the people, by the people, for the people. Literature is the immortal part of history; it is the best and most enduring part of personality. But book-friends have this advantage over living friends; you can enjoy the most truly aristocratic society in the world whenever you want it. The great dead are beyond our physical reach, and the great living are usually almost as inaccessible; as for our personal friends and acquaintances, we cannot always see them. Perchance they are asleep, or away on a journey. But in a private library, you can at any moment converse with Socrates or Shakespeare or Carlyle or Dumas or Dickens or Shaw or Barrie or Galsworthy. And there is no doubt that in these books you see these men at their best. They wrote for you. They "laid themselves out," they did their ultimate best to entertain you, to make a favorable impression. You are necessary to them as an audience is to an actor; only instead of seeing them masked, you look into their innermost heart of heart.

61. According to the passage, we enjoy reading books more when they are :
(A) Our own (B) New (C) Borrowed (D) Old

62. A borrowed book is compared to :
- (A) A treasure (B) A teacher
 (C) A guest in the house (D) A child
63. Which of the following should NOT be done to a borrowed book ?
- (A) Return it (B) Read it
 (C) Turn down its pages (D) Keep it safely
64. Why does the writer suggest marking favourite passages in personal books ?
- (A) To decorate the book (B) To show ownership
 (C) To impress others (D) To remember important ideas easily
65. According to the author, bookshelves should be :
- (A) Free and accessible (B) Hidden
 (C) Locked (D) Decorative only
66. Choose the correct meaning of the phrase "must be treated with punctiliousness".
- (A) treated casually (B) treated strictly and carefully
 (C) treated generously (D) treated affectionately
67. Choose the correct passive form of the sentence :
 "You cannot mark it."
- (A) It cannot be marked by you. (B) It is not marked by you.
 (C) It could not be marked. (D) It should not be marked.
68. The word "recluse" refers to a person who
- (A) enjoys social gatherings (B) lives a lonely and isolated life
 (C) travels frequently (D) avoids reading
69. _____ in language refers to the periodic recurrence of certain complexes or patterns of sound in utterances constituting a text.
- (A) Phonetics (B) Rhythm (C) Prefix (D) Suffix
70. There are _____ vowel phonemes in RP (Received pronunciation) English.
- (A) 20 (B) 21 (C) 22 (D) 24
71. On the basis of place of articulation, /b/ sound in 'bit' is
- (A) Nasal (B) Affricate (C) Plosive (D) Lateral
72. Which reading sub-skill involves searching a text like a telephone directory or advertisement for specific information ?
- (A) Reading for inference (B) Extended reading
 (C) Reading aloud (D) Scanning

73. A _____ is that form of the verb which partakes of the nature both of a verb and of an adjective.
 (A) Grammar (B) Phonemes (C) Syllable (D) Participle
74. According to NCERT, scientific study of language helps children to develop :
 (A) Handwriting skills (B) Cognitive abilities
 (C) Examination techniques (D) Accent
75. In _____ method of teaching of grammar, rules are first taught to the students and the examples are given afterwards.
 (A) Inductive (B) Deductive (C) Prescriptive (D) Descriptive
76. From a learning perspective, banning the use of mother tongue (L1) in the Direct Method mainly aims to :
 (A) Reduce teacher workload
 (B) Improve writing accuracy
 (C) Maximize exposure to the target language
 (D) Promote translation skills
77. A teacher asks students to memorize grammar rules and translate passages from English to Hindi. Which conclusion best explains this classroom practice ?
 (A) The teacher follows communicative language teaching.
 (B) The teacher applies principles of the Direct Method.
 (C) The teacher is using the Grammar Translation Method.
 (D) None of these
78. Which renowned linguist proposed the concept of Universal Grammar ?
 (A) B.F. Skinner (B) Jean Piaget
 (C) Lev Vygotsky (D) Noam Chomsky
79. Find the word nearest in meaning to "repudiate" :
 (A) Reject (B) Accept (C) Explain (D) Support
80. Find the word opposite in meaning to "gripe" :
 (A) Complain (B) Protest (C) Grumble (D) Praise
81. _____ great Caesar : _____ immortal Shakespeare.
 Choose the appropriate pair of articles for the blanks.
 (A) a, a (B) a, an (C) The, an (D) The, The
82. The actions taken after diagnosis to help children overcome their learning difficulties are called :
 (A) Evaluation (B) Remedial Teaching
 (C) Reinforcement (D) Testing

Read the passage carefully and answer the questions (83-90) that follow by choosing the best alternative :

The other day we heard someone smilingly refer to poets as dreamers. Now, it is accurate to refer to poet as dreamers, but it is not discerning to infer, as this person did, that the dreams of poets have no practical value beyond the realm of literary diversion. The truth is that poets are just as practical as people who build bridges or look into microscopes; and just as close to reality and truth. Where they differ from the logician and the scientist is in the temporal sense alone; they are ahead of their time, whereas the logicians and scientists are abreast of their time. We must not be so superficial that we fail to discern the practicableness of dreams. Dreams are the sunrise streamers heralding a new day of scientific progress, another forward surge. Every forward step man takes in any field of life, is first taken along the dreamy paths of imagination. Robert Fulton did not discover his steamboat with full steam up, straining at a hawser at some Hudson River dock; first he dreamed the steamboat, he and other dreamers, and then scientific wisdom converted a picture in the mind into a reality of steel and wood. The automobile was not dug out of the ground like a nugget of gold; first men dreamed the automobile and afterward, long afterward, the practical-minded engineers caught up with what had been created by winging fantasy. He who looks deeply with a seeing eye into the poetry of yesterday finds there all the cold scientific magic of today and much which we shall not enjoy until some tomorrow. If the poet does not dream so clearly that blueprints of this vision can immediately be drawn and the practical conversions immediately effected, he must not for that reason be smiled upon as merely the mental host for a sort of harmless madness. For the poet, like the engineer, is a specialist. His being, tuned to the life of tomorrow, cannot be turned simultaneously to the life of today. To the scientist he says, "Here, I give you a flash of the future." The wise scientist thanks him, and takes that flash of the future and makes it over into a fibre of today.

Comprehension Questions

83. According to the passage, how are poets similar to scientists and engineers ?
- (A) They work in laboratories.
  - (B) They deal only with facts.
  - (C) They are equally close to reality and truth.
  - (D) They reject imagination.
84. In what way do poets differ from logicians and scientists ?
- (A) They lack discipline.
  - (B) They live in the past.
  - (C) They ignore practical needs.
  - (D) They are ahead of their time.

85. According to the writer, what can be found in the poetry of the past ?
- (A) Scientific ideas of the present and future
  - (B) Outdated ideas
  - (C) Only emotions and fantasies
  - (D) Historical facts
86. What is meant by the phrase "Dreams are the sunrise streamers heralding a new day" ?
- (A) Dreams are meaningless illusions.
  - (B) Dreams predict natural phenomena.
  - (C) Dreams signal future progress.
  - (D) Dreams belong only to poets.
87. Why does the author say the automobile was not "dug out of the ground like a nugget of gold" ?
- (A) It was expensive to make.
  - (B) It was first imagined before being created.
  - (C) It required physical labour.
  - (D) It was found accidentally.
88. Why does the author say poets should not be treated as having "harmless madness" ?
- (A) They disturb society.
  - (B) Their dreams have serious practical value.
  - (C) They are mad people.
  - (D) They dislike Science.
89. Identify the tense used in the sentence :
"Every forward step man takes in any field of life, is first taken along the dreamy paths of imagination."
- (A) Simple Present
  - (B) Simple Past
  - (C) Present Continuous
  - (D) Present Perfect
90. The phrase "abreast of their time" means
- (A) behind their time
  - (B) unaware of current developments
  - (C) equal to the demands of their time
  - (D) opposed to progress

Part-2/ ਭਾਗ-2
Social Science

91. Which of the following is NOT a cause of water scarcity ?
 (A) Overuse of groundwater (B) Unequal distribution of rainfall
 (C) Conservation of rainwater (D) Pollution of rivers
 ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਮੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ?
 (A) ਭੂਮੀਗਤ ਪਾਣੀ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਰਤੋਂ (B) ਬਾਰਿਸ਼ ਦੀ ਅਸਮਾਨ ਵੰਡ
 (C) ਮੀਂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ (D) ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ
92. Arrange the following processes of the water cycle in their correct sequence :
 1. Condensation 2. Evaporation 3. Precipitation 4. Collection
 Choose the correct option of order out of the following.
 (A) 1, 2, 4 and 3 (B) 2, 1, 3 and 4 (C) 4, 3, 2 and 1 (D) 3, 2, 4 and 1
 ਜਲ ਚੱਕਰ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕਰੋ:
 1. ਬੱਦਲਾਂ ਦਾ ਸੰਘਣਾਪਣ 2. ਭਾਫ਼ ਬਣਨਾ 3. ਵਰਖਾ 4. ਸੰਗ੍ਰਹਿ
 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਕ੍ਰਮ ਵਿਕਲਪ ਚੁਣੋ।
 (A) 1, 2, 4 ਅਤੇ 3 (B) 2, 1, 3 ਅਤੇ 4 (C) 4, 3, 2 ਅਤੇ 1 (D) 3, 2, 4, ਅਤੇ 1
93. Which of the following are major factors influencing climate ?
 1. Latitude 2. Altitude 3. Distance from the sea 4. Soil type
 Choose the correct option.
 (A) 1 and 2 (B) 1, 2, 3 and 4 (C) 3 and 4 (D) 1, 2 and 3
 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਕ ਜਲਵਾਯੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ?
 1. ਅਕਸ਼ਾਂਸ਼ 2. ਉਚਾਈ
 3. ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਦੂਰੀ 4. ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਕਿਸਮ
 ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਚੁਣੋ।
 (A) 1 ਅਤੇ 2 (B) 1, 2, 3 ਅਤੇ 4 (C) 3 ਅਤੇ 4 (D) 1, 2 ਅਤੇ 3
94. Arrange the following water sources in order of their availability :
 1. Rain 2. Rivers 3. Groundwater 4. Oceans
 (A) Rain → Rivers → Groundwater → Oceans
 (B) Rain → Groundwater → Rivers → Oceans
 (C) Oceans → Rivers → Groundwater → Rain
 (D) Oceans → Rivers → Rain → Groundwater
 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕ੍ਰਮਬੱਧ ਕਰੋ।
 1. ਮੀਂਹ 2. ਨਦੀਆਂ 3. ਭੂਮੀਗਤ ਪਾਣੀ 4. ਸਮੁੰਦਰ
 (A) ਮੀਂਹ → ਨਦੀਆਂ → ਭੂਮੀਗਤ ਪਾਣੀ → ਸਮੁੰਦਰ
 (B) ਮੀਂਹ → ਭੂਮੀਗਤ ਪਾਣੀ → ਨਦੀਆਂ → ਸਮੁੰਦਰ
 (C) ਸਮੁੰਦਰ → ਨਦੀਆਂ → ਭੂਮੀਗਤ ਪਾਣੀ → ਮੀਂਹ
 (D) ਸਮੁੰਦਰ → ਨਦੀਆਂ → ਮੀਂਹ → ਭੂਮੀਗਤ ਪਾਣੀ

95. Arrange the layers of the atmosphere from lowest to highest :
- (A) Troposphere, Stratosphere, Mesosphere, Thermosphere
 (B) Mesosphere, Thermosphere, Troposphere, Stratosphere
 (C) Stratosphere, Mesosphere, Thermosphere, Troposphere
 (D) Troposphere, Thermosphere, Stratosphere, Mesosphere

- ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਤੋਂ ਉੱਪਰਲੇ ਤੱਕ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕਰੋ :
- (A) ਟ੍ਰੋਪੋਸਫੀਅਰ, ਸਟ੍ਰੈਟੋਸਫੀਅਰ, ਮੈਸੋਸਫੀਅਰ, ਥਰਮੋਸਫੀਅਰ
 (B) ਮੈਸੋਸਫੀਅਰ, ਥਰਮੋਸਫੀਅਰ, ਟ੍ਰੋਪੋਸਫੀਅਰ, ਸਟ੍ਰੈਟੋਸਫੀਅਰ
 (C) ਸਟ੍ਰੈਟੋਸਫੀਅਰ, ਮੈਸੋਸਫੀਅਰ, ਥਰਮੋਸਫੀਅਰ, ਟ੍ਰੋਪੋਸਫੀਅਰ
 (D) ਟ੍ਰੋਪੋਸਫੀਅਰ, ਥਰਮੋਸਫੀਅਰ, ਸਟ੍ਰੈਟੋਸਫੀਅਰ, ਮੈਸੋਸਫੀਅਰ

96. Match the landform with its correct description :

Column A	Column B
a. Mountains	1. Flat fertile land
b. Plains	2. High, steep land
c. Plateaus	3. Elevated flat land

Choose the correct option.

- (A) a-3, b-1, c-2
 (B) a-1, b-2, c-3
 (C) a-2, b-1, c-3
 (D) All are wrong.

ਭੂਮੀ ਰੂਪ ਦਾ ਇਸ ਦੇ ਸਹੀ ਵਰਣਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕਰੋ :

ਕਾਲਮ A	ਕਾਲਮ B
a. ਪਹਾੜ	1. ਸਮਤਲ ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨ
b. ਮੈਦਾਨ	2. ਉੱਚੀ, ਖੜੀ ਜ਼ਮੀਨ
c. ਪਠਾਰ	3. ਉੱਚੀ ਸਮਤਲ ਜ਼ਮੀਨ

ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਚੁਣੋ :

- (A) a-3, b-1, c-2
 (B) a-1, b-2, c-3
 (C) a-2, b-1, c-3
 (D) ਸਾਰੇ ਗ਼ਲਤ ਹਨ।

97. Which of the following is NOT a cause of soil erosion ?

- (A) Deforestation
 (B) Overgrazing
 (C) Terrace farming
 (D) Heavy rainfall

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਕਟਾਅ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

- (A) ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ
 (B) ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਰਾਉਣਾ
 (C) ਪੌੜੀਨੁਮਾ ਖੇਤੀ
 (D) ਭਾਰੀ ਮੀਂਹ

98. Which energy source is best for a desert area ?

- (A) Wind
 (B) Solar
 (C) Hydel
 (D) Coal

ਮਾਰੂਥਲ ਖੇਤਰ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਊਰਜਾ ਸਰੋਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੈ ?

- (A) ਹਵਾ
 (B) ਸੂਰਜ
 (C) ਪਣਬਿਜਲੀ
 (D) ਕੋਲਾ

99. Which of the following is NOT a function of the atmosphere ?

- (A) Protects us from harmful rays
 (B) Maintains temperature
 (C) Supports life
 (D) Produces minerals

ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

- (A) ਸਾਨੂੰ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਕਿਰਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ
 (B) ਤਾਪਮਾਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦਾ ਹੈ
 (C) ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ
 (D) ਖਣਿਜ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ

100. Rank these strategies to create inclusive diversity in a diverse classroom with 1 = most effective and 4 = least effective.

- i. Group projects mixing backgrounds   ii. Uniform dress code only
iii. Ignore differences   iv. Celebrate festivals together

Choose the correct ranking of strategies given.

- (A) 1-ii, 2-i, 3-iii, 4-iv   (B) 1-iii, 2-i, 3-iv, 4-ii
(C) 1-iv, 2-i, 3-ii, 4-iii   (D) 1-i, 2-ii, 3-iii, 4-iv

ਇੱਕ ਵਿਵਿਧਤਾ ਵਾਲੇ ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਿੱਚ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਰਜਾ ਦਿਓ: 1 = ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ 4 = ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ

- i. ਪਿਛੋਕੜਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸਮੂਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ   ii. ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕਸਾਰ ਪਹਿਰਾਵਾ ਕੋਡ
iii. ਅੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰੋ   iv. ਤਿਉਹਾਰ ਇਕੱਠੇ ਮਨਾਓ।

ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਕਰੋ।

- (A) 1- ii , 2- i , 3- iii , 4- iv   (B) 1- iii , 2- i , 3- iv , 4- ii
(C) 1- iv , 2- i , 3- ii , 4- iii   (D) 1- i , 2- ii , 3- iii , 4- iv

101. Which of the following combinations is most effective in confronting marginalisation ?

- (A) Laws & education
(B) Ignore & poverty
(C) Rights invocation & community organizing
(D) Laws & education & Rights invocation

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸੰਜੋਗ ਹਾਸ਼ੀਆਕਰਣ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੈ ?

- (A) ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ
(B) ਅਣਡਿੱਠਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ
(C) ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੱਦਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸੰਗਠਨ
(D) ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੱਦਾ

102. Why is Panchayati Raj called a system of self-government ?

- (A) It is controlled by the State.   (B) People take part in decision-making.
(C) It collects taxes.   (D) It manages elections.

ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

- (A) ਇਹ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੈ   (B) ਲੋਕ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
(C) ਇਹ ਟੈਕਸ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦਾ ਹੈ   (D) ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਦਾ ਹੈ

103. Which among the following factors mainly decide human resource development ?

1. Education   2. Climate   3. Health   4. Relief

Choose the correct option.

- (A) 1 and 2   (B) 1 and 3   (C) 1, 2 and 3   (D) 1 and 4

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਕ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਤ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ?

1. ਸਿੱਖਿਆ   2. ਜਲਵਾਯੂ   3. ਸਿਹਤ   4. ਰਾਹਤ

ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਚੁਣੋ।

- (A) 1 ਅਤੇ 2   (B) 1 ਅਤੇ 3   (C) 1, 2 ਅਤੇ 3   (D) 1 ਅਤੇ 4

104. Which articles of the Constitution provide for the reservation of seats for Scheduled Castes and Scheduled Tribes in the Lok Sabha and State Legislative Assemblies ?

(A) Articles 330 and 331

(C) Articles 330 and 332

(B) Articles 331 and 332

(D) Articles 332 and 333

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ?

(A) ਧਾਰਾ 330 ਅਤੇ 331

(B) ਧਾਰਾ 331 ਅਤੇ 332

(C) ਧਾਰਾ 330 ਅਤੇ 332

(D) ਧਾਰਾ 332 ਅਤੇ 333

105. Why is the Judiciary made independent ?

(A) To support the government

(C) To control Parliament

(B) To ensure fair justice

(D) To pass laws

ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਕਿਉਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ?

(A) ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ

(B) ਨਿਰਪੱਖ ਨਿਆਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ

(C) ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ

(D) ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ

106. On March 18, 1910, who presented a proposal for free and compulsory education before the Imperial Legislative Assembly which could not be passed ?

(A) Mahatma Gandhi

(B) Pt. Jawaharlal Nehru

(C) Gopal Krishna Gokhale

(D) Motilal Nehru

18 ਮਾਰਚ, 1910 ਨੂੰ ਸਾਮਰਾਜੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਿਸ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜੋ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ?

(A) ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ

(B) ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ

(C) ਗੋਪਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੋਖਲੇ

(D) ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ

107. According to the Special Courts Act, what is the specific time frame within which an appeal must be referred to the Supreme Court from a Special Court's judgment ?

(A) Within 30 days from the date of judgment

(B) Within 60 days from the date of judgment

(C) Within 90 days from the date of judgment

(D) Within 45 days from the date of judgment

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਖ਼ਾਸ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਕੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ?

(A) ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ

(B) ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ

(C) ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ

(D) ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 45 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ

108. Which of the following are functions of Panchayati Raj Institutions ?

1. Agriculture

2. Defence

3. Education

4. Water management

Choose the correct option of functions of panchayati raj.

(A) 1, 2 and 3

(B) 1, 3 and 4

(C) 1, 2 and 4

(D) 2, 3 and 4

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਕੰਮ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਹਨ ?

1. ਖੇਤੀਬਾੜੀ

2. ਰੱਖਿਆ

3. ਸਿੱਖਿਆ

4. ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ

ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਚੁਣੋ।

(A) 1, 2 ਅਤੇ 3

(B) 1, 3 ਅਤੇ 4

(C) 1, 2 ਅਤੇ 4

(D) 2, 3, ਅਤੇ 4

109. Which is NOT a feature of a parliamentary system ?

- i. Prime Minister
 iii. President as real head
 Choose the correct option.
- ii. Council of Ministers
 iv. Lok Sabha

Choose the correct option.

- (A) i, ii (B) i and iii (C) iii (D) iv

ਸੰਸਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

- i. ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ
 iii. ਅਸਲ ਮੁਖੀ ਵਜੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ
 ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਚੁਣੋ।
- ii. ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ
 iv. ਲੋਕ ਸਭਾ

- (A) i, ii (B) i ਅਤੇ iii (C) iii (D) iv

110. Match the institution with its function :

Column A	Column B
a. Gram Sabha	1. Implements schemes
b. Gram Panchayat	2. All adult villagers
c. Sarpanch	3. Head of Panchayat

(A) a-1, b-3, c-2 (B) a-1, b-2, c-3
 (C) a-2, b-1, c-3 (D) None is correct.

ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਕਾਰਜ ਨਾਲ ਮਿਲਾਓ :

ਕਾਲਮ A	ਕਾਲਮ B
a. ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ	1. ਸਕੀਮਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ
b. ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ	2. ਸਾਰੇ ਬਾਲਗ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ
c. ਸਰਪੰਚ	3. ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਮੁਖੀ

(A) a-1, b-3, c-2 (B) a-1, b-2, c-3
 (C) a-2, b-1, c-3 (D) ਕੋਈ ਵੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

111. Match the institution with its main function :

Column A	Column B
a. Legislature	1. Executes laws
b. Executive	2. Interprets laws
c. Judiciary	3. Makes laws

Choose the correct match.
 (A) a-3, b-1, c-2 (B) a-2, b-3, c-1
 (C) a-3, b-2, c-1 (D) None of the above

ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਨਾਲ ਮਿਲਾਓ :

ਕਾਲਮ A	ਕਾਲਮ B
a. ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ	1. ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ
b. ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ	2. ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ
c. ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ	3. ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ

ਸਹੀ ਮੇਲ ਚੁਣੋ :

- (A) a-3, b-1, c-2
 (B) a-2, b-3, c-1
 (C) a-3, b-2, c-1
 (D) ਉੱਪਰ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

112. The term "Sovereign" in the Preamble means :
- (A) The people have supreme right to make decisions on internal as well as external matters.
- (B) Wealth is generated socially and should be shared by the society.
- (C) Citizens have complete freedom to follow any religion.
- (D) The head of the state is an elected person and not a hereditary position.

ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵਿੱਚ "ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾਸੰਪੰਨ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ :

- (A) ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦਾ ਸਰਵਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।
- (B) ਦੌਲਤ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
- (C) ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ।
- (D) ਰਾਜ ਦਾ ਮੁਖੀ ਇੱਕ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਕੋਈ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

113. The work of drafting the Constitution was completed on:

- (A) 26 January, 1950 (B) 15 August, 1947
- (C) 9 December, 1946 (D) 26 November, 1949

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਇਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ :

- (A) 26 ਜਨਵਰੀ, 1950 (B) 15 ਅਗਸਤ, 1947
- (C) 9 ਦਸੰਬਰ, 1946 (D) 26 ਨਵੰਬਰ, 1949

114. Which of the following statements correctly differentiates Fundamental Rights and Directive Principles ?

- (A) Fundamental Rights are enforceable in court, while Directive Principles are guidelines.
- (B) Directive Principles are enforceable but Fundamental Rights are not.
- (C) Both can be enforced in court.
- (D) Both are only suggestions for the government.

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ?

- (A) ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹਨ।
- (B) ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ।
- (C) ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- (D) ਦੋਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਸੁਝਾਅ ਹਨ।

115. As the President of India is elected through an "indirect election system." Which of the following groups is EXCLUDED from the electoral college that elects the President ?

- (A) Elected members of the Rajya Sabha.
- (B) Elected members of the State Legislative Assemblies.
- (C) Nominated members of either House of Parliament.
- (D) Elected members of the Lok Sabha.

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਇੱਕ "ਅਸਿੱਧੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ" ਰਾਹੀਂ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਮੂਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚੋਣ ਮੰਡਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ?

- (A) ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰ।
- (B) ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰ।
- (C) ਸੰਸਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਦਨ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਮੈਂਬਰ।
- (D) ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰ।

116. The question-answer technique is effective in teaching Social Science because it promotes :

- (A) students coming to class well-prepared
- (B) a more disciplined class
- (C) an active participation by learners
- (D) student's ability to respond better in examination

ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਤਕਨੀਕ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ :

- (A) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ
- (B) ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਕਲਾਸ
- (C) ਸਿੱਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਭਾਗੀਦਾਰੀ
- (D) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਬਿਹਤਰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ

117. 'Learning without burden (1993)' report recommended that learning in Social Sciences should :

- (A) continue to follow the epistemological framework of highlighting development issues.
- (B) help in the retention of important information.
- (C) promote developing concepts and abilities to analyse socio-political realities.
- (D) develop skills relevant to job.

ਬੋਝ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿੱਖਣਾ (1993) ਨੇ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ :

- (A) ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦੇ ਗਿਆਨ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ ।
- (B) ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇ ।
- (C) ਸਮਾਜਿਕ-ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਸੰਕਲਪਾਂ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇ ।
- (D) ਨੌਕਰੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੁਨਰ ਵਿਕਸਤ ਕਰੇ ।

118. What is the most suitable nature of Social Science for critical thinking ?

- (A) Rote memorization
- (B) Interdisciplinary enquiry linking history-geography
- (C) Isolated facts
- (D) Fiction stories

ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸੋਚ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵਾਂ ਸੁਭਾਅ ਕੀ ਹੈ ?

- (A) ਰੱਟਾ ਲਗਾ ਕੇ ਯਾਦ ਕਰਨਾ
- (B) ਇਤਿਹਾਸ-ਭੂਗੋਲ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲੀ ਅੰਤਰ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਪੜਤਾਲ
- (C) ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਤੱਥ
- (D) ਗਲਪ ਕਹਾਣੀਆਂ

119. The use of maps and diagrams in a Social Science textbook are pedagogically relevant as they

- (A) add a new dimension to a concept
(C) make a textbook attractive

- (B) are made by experts
(D) clarify the concepts

ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਨਕਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ :

(A) ਸੰਕਲਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਆਯਾਮ ਜੋੜਦੇ ਹਨ।

(B) ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

(C) ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਕ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

(D) ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ।

120. During teacher-education, micro teaching refers to which of the following ?

1. Teaching by observing the teacher educators minutely.
2. Teaching a miniature classroom with peer's role playing as students.
3. Teaching students in small groups.
4. Teaching a small chunk of content at a time.

- (A) 1 and 2 (B) 2 and 3 (C) 3 and 4 (D) 4 and 1

ਅਧਿਆਪਕ-ਸਿੱਖਿਆ ਦੌਰਾਨ, ਸੂਖਮ ਸਿੱਖਿਆ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ?

1. ਅਧਿਆਪਕ ਸਿੱਖਿਅਕਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਦੇਖ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ

2. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਜੋਂ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਲਾਸਰੂਮ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ

3. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ

4. ਇੱਕ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ

- (A) 1 ਅਤੇ 2 (B) 2 ਅਤੇ 3 (C) 3 ਅਤੇ 4 (D) 4 ਅਤੇ 1

121. Collection of information about the local weather from the newspaper is an example of

- (A) Primary (B) Secondary (C) Tertiary (D) None of these

ਅਖਬਾਰ ਤੋਂ ਸਥਾਨਕ ਮੌਸਮ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ

(A) ਮੁੱਢਲੀ

(B) ਦੂਜੀ

(C) ਤੀਜੀ ਦਰਜੇ ਦੀ

(D) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

122. While explaining agricultural practices, a teacher discusses case studies from India and the USA. Which of the following skills does the teacher aim to develop in learners ?

- (A) Ability to learn by comparing and contrasting through concrete examples
(B) Ability to understand the concept
(C) Ability to interpret and explain
(D) Ability to make a better project

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕੇਸ ਅਧਿਐਨਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਹੁਨਰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ?

(A) ਠੋਸ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਤੁਲਨਾ ਅਤੇ ਟਾਕਰਾ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ

(B) ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ

(C) ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ

(D) ਇੱਕ ਬਿਹਤਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ

123. Social Sciences are taught at which of the following levels of education ?

- (A) Senior secondary, College, University level
- (B) Secondary, College, University level
- (C) Primary, Senior secondary, College level
- (D) Primary, Secondary, Senior secondary level

ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪੱਧਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

- (A) ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ, ਕਾਲਜ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੱਧਰ
- (B) ਸੈਕੰਡਰੀ, ਕਾਲਜ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੱਧਰ
- (C) ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ, ਕਾਲਜ ਪੱਧਰ
- (D) ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ, ਸੈਕੰਡਰੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ

124. At the upper primary stage, Social Science education aims to :

- (A) Child introduced to contemporary issues and problems.
- (B) Child introduced to formation and functioning of governments.
- (C) Both (A) and (B)
- (D) None of these

ਉੱਚ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ :

- (A) ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਮਕਾਲੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
- (B) ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਗਠਨ ਅਤੇ ਕੰਮਕਾਜ ਨਾਲ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
- (C) (A) ਅਤੇ (B) ਦੋਵੇਂ
- (D) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

125. NCF 2005 outlines the aims and objectives of teaching Social Sciences for which stages ?

- (A) Primary, Secondary and Senior Secondary Stage
- (B) Primary, Upper Primary and Secondary Stage
- (C) Primary, Upper Primary and Senior Secondary Stage
- (D) Primary, Lower Secondary and Secondary Stage

NCF 2005 ਕਿਹੜੇ ਪੜ੍ਹਾਵਾਂ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ?

- (A) ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ, ਸੈਕੰਡਰੀ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੜ੍ਹਾਅ
- (B) ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ, ਅੱਪਰ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਅਤੇ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਟੇਜ
- (C) ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ, ਅੱਪਰ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਟੇਜ
- (D) ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ, ਲੋਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਅਤੇ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਟੇਜ

126. Which one of the following statements on Continuous and Comprehensive Evaluation (CCE) is inappropriate ?

- (A) It makes teaching learner centered.
- (B) It helps in identifying the learning problems of students.
- (C) It burdens the children.
- (D) It assists in self-assessment.

ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਮੁਲਾਂਕਣ (CCE) ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਅਣਉਚਿਤ ਹੈ ?

- (A) ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀ ਕੇਂਦਰਿਤ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।
- (B) ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਣ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- (C) ਇਹ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਬੋਝ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।
- (D) ਇਹ ਸਵੈ-ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

127. Who gave Performance Based learning objectives ?

- (A) Robert Mager (B) Robert Maslow
(C) Benjamin Samuel Bloom (D) David Krathwohl

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਧਾਰਤ ਸਿਖਲਾਈ ਉਦੇਸ਼ ਕਿਸ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ?

- (A) ਰਾਬਰਟ ਮੇਜਰ (B) ਰਾਬਰਟ ਮਾਸਲੋ
(C) ਬੈਨਾਮਿਨ ਸੈਮੂਅਲ ਬਲੂਮ (D) ਡੇਵਿਡ ਕਰੈਥਵੋਹਲ

128. Teaching method refers to :

- I. The process of planning, guiding, sharing and evaluating learning with a group of students.
II. An orderly way of doing things while teaching.
III. An approach followed by teachers to make learning interesting.
IV. A way to achieve the objectives of the lesson.

- (A) I and II (B) II and III
(C) I, II and IV (D) I, II, III and IV

ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਧੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੈ :

- I. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨਾਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ, ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ, ਸਾਂਝਾਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।
II. ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਕ੍ਰਮਬੱਧ ਤਰੀਕਾ।
III. ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਦਿਲਚਸਪ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ।
IV. ਪਾਠ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ।

- (A) I ਅਤੇ II (B) II ਅਤੇ III
(C) I, II ਅਤੇ IV (D) I, II, III ਅਤੇ IV

129. Choose the incorrect match :

- (A) Question Answer Method ---- Traditional Method of teaching
(B) Project Method ---- Modern Method of teaching
(C) Demonstration ----- Showing Method of teaching
(D) Role Play ----- Telling Method of teaching

ਗਲਤ ਮੇਲ ਚੁਣੋ

- (A) ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ ਵਿਧੀ ---- ਰਵਾਇਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਧੀ
(B) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਧੀ---- ਆਧੁਨਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਧੀ
(C) ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ----- ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਦਿਖਾਉਣਾ
(D) ਰੋਲ ਪਲੇ----- ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਕਥਨ ਵਿਧੀ

130. Justice, liberty, equality and fraternity are :

- (A) Rights enshrined in Indian Constitution
(B) Values enshrined in Indian Constitution
(C) Duties enshrined in Indian Constitution
(D) Norms enshrined in Indian Constitution

ਨਿਆਂ, ਆਜ਼ਾਦੀ, ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹਨ :

- (A) ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਅਧਿਕਾਰ (B) ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ
(C) ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਤੱਵ (D) ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਿਯਮ

131. Which of the following is NOT a feature of early hunter-gatherer societies ?

- (A) Seasonal migration (B) Domestication of plants
(C) Stone tools (D) Cave paintings

ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸ਼ਿਕਾਰੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿਕ ਸਮਾਜਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ?

- (A) ਮੌਸਮੀ ਪਰਵਾਸ (B) ਪੌਦਿਆਂ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ
(C) ਪੱਥਰ ਦੇ ਔਜ਼ਾਰ (D) ਗੁਫਾ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ

132. Which of the following combinations explains the growth of Harappan cities ?

- (A) Planned streets and Drainage system (B) Writing and Coins
(C) Forts and Armies (D) Temples and Schools

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸੰਯੋਜਨ ਹੜੱਪਾ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ?

- (A) ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਗਲੀਆਂ ਅਤੇ ਜਲ-ਨਿਕਾਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (B) ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਸਿੱਕੇ
(C) ਕਿਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਫੌਜਾਂ (D) ਮੰਦਰ ਅਤੇ ਸਕੂਲ

133. Which of the following was NOT a major grievance leading to the 1857 sepoy mutiny ?

- (A) Rumors of cartridges greased with cow and pig fat
(B) Annexation policies like Doctrine of Lapse
(C) Introduction of railways and telegraphs
(D) Fear of overseas deployment under General Service Enlistment Act

ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ 1857 ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਵਿਦਰੋਹ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ?

- (A) ਗਾਂ ਅਤੇ ਸੂਰ ਦੀ ਚਰਬੀ ਨਾਲ ਚਿਕਨਾਈ ਵਾਲੇ ਕਾਰਤੂਸਾਂ ਦੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ
(B) ਲੈਪਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਰਗੀਆਂ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ
(C) ਰੇਲਵੇ ਅਤੇ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ
(D) ਸਰਵਜਨਕ ਸੇਵਾ ਭਰਤੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤੀ ਦਾ ਡਰ

134. Which shows growth of civilisation ?

1. Cities 2. Writing 3. Nomadism 4. Trade

Choose the correct options from the given cities.

- (A) 1, 2 and 4 (B) 1 and 2 (C) 2, 3 and 4 (D) 1, 2, 3 and 4

ਕਿਹੜਾ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ?

1. ਸ਼ਹਿਰ 2. ਲਿਖਣਾ 3. ਖਾਨਾਬਦੇਸ਼ੀ 4. ਵਪਾਰ

ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਚੁਣੋ।

- (A) 1, 2 ਅਤੇ 4 (B) 1 ਅਤੇ 2 (C) 2, 3 ਅਤੇ 4 (D) 1, 2, 3 ਅਤੇ 4

135. Which situation best explains why historians prefer inscriptions over legends ?

- (A) Inscriptions are more entertaining
(B) Legends are always biased
(C) Inscriptions are contemporaneous records
(D) Legends are not written

ਕਿਹੜੀ ਸਥਿਤੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਦੰਤਕਥਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸ਼ਿਲਾਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ?

- (A) ਸ਼ਿਲਾਲੇਖ ਵਧੇਰੇ ਮਨੋਰੰਜਕ ਹਨ।
(B) ਦੰਤਕਥਾਵਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
(C) ਸ਼ਿਲਾਲੇਖ ਸਮਕਾਲੀ ਰਿਕਾਰਡ ਹਨ।
(D) ਦੰਤਕਥਾਵਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ।

136. Heavy taxation of farmers by a king is characteristic of which economic system ?
 (A) Feudal (B) Revenue (C) Socialist (D) Capitalist
 ਰਾਜੇ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣਾ ਕਿਸ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ?
 (A) ਜਗੀਰੂ (B) ਮਾਲੀਆ (C) ਸਮਾਜਵਾਦੀ (D) ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ
137. What was the main reason for the introduction of railways by the British in India ?
 (A) Education (B) Trade control (C) Tourism (D) Religion
 ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰੇਲਵੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਕੀ ਸੀ ?
 (A) ਸਿੱਖਿਆ (B) ਵਪਾਰ ਨਿਯੰਤਰਣ (C) ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ (D) ਧਰਮ
138. Which of the following was NOT the king of the Rajput Dynasty ?
 (A) Tomaras (B) Ananga Pala
 (C) Prithviraj Chauhan (D) Bahlul Lodi
 ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਰਾਜਪੂਤ ਰਾਜਵੰਸ਼ ਦਾ ਰਾਜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ?
 (A) ਤੋਮਰਾਸ (B) ਅਨੰਗ ਪਾਲ (C) ਪ੍ਰਿਥਵੀਰਾਜ ਚੌਹਾਨ (D) ਬਹਿਲੋਲ ਲੋਧੀ
139. Which among the following is NOT a social reform ?
 (A) Women education (B) Abolishing caste system
 (C) Abolition of Untouchability (D) Child marriage
 ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ?
 (A) ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ (B) ਜਾਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ
 (C) ਛੂਤ-ਛਾਤ ਦਾ ਖਾਤਮਾ (D) ਬਾਲ ਵਿਆਹ
140. Which of the following were economic impacts of British colonial rule on India ?
 1. Destruction of Indian handicrafts 2. Drain of wealth to Britain
 3. Growth of Indian-owned industries 4. Heavy land revenue demands
 Choose the correct option from the impacts given.
 (A) 1 and 2 (B) 1, 2 and 4 (C) 1, 2 and 3 (D) 2 and 4
 ਭਾਰਤ ਉੱਤੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਸਨ ?
 1. ਭਾਰਤੀ ਦਸਤਕਾਰੀ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ 2. ਬਰਤਾਨੀਆ ਵੱਲ ਦੌਲਤ ਦਾ ਨਿਕਾਸ
 3. ਭਾਰਤੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ 4. ਭਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਆ ਮੰਗਾਂ
 ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਚੁਣੋ।
 (A) 1 ਅਤੇ 2 (B) 1, 2 ਅਤੇ 4 (C) 1, 2 ਅਤੇ 3 (D) 2 ਅਤੇ 4
141. Which is NOT a Mughal feature ?
 (A) Mansabdari (B) Revenue system (C) Democracy (D) Architecture
 ਕਿਹੜੀ ਮੁਗਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ?
 (A) ਮਨਸਬਦਾਰੀ (B) ਮਾਲੀਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ
 (C) ਲੋਕਤੰਤਰ (D) ਭਵਨ ਨਿਰਮਾਣ ਕਲਾ

142. Match the reformer with the reform movement :

Column A

- a. Raja Ram Mohan Roy
- b. Dayanand Saraswati
- c. Jyotiba Phule

Column B

1. Arya Samaj
2. Brahmo Samaj
3. Education of lower castes

Choose the correct matches option given.

(A) a-2, b-1, c-3

(C) a-3, b-2, c-1

(B) a-1, b-2, c-3

(D) a-2, b-3, c-1

ਸੁਧਾਰਕ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਮਿਲਾਓ :

ਕਾਲਮ A

- a. ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਮੋਹਨ ਰਾਏ
- b. ਦਯਾਨੰਦ ਸਰਸਵਤੀ
- c. ਜਯੋਤੀਬਾ ਫੂਲੇ

ਕਾਲਮ B

1. ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ
2. ਬ੍ਰਹਮੋ ਸਮਾਜ
3. ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ

ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਮੇਲ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

(A) a-2, b-1, c-3

(C) a-3, b-2, c-1

(B) a-1, b-2, c-3

(D) a-2, b-3, c-1

143. Which of the following were features of the Mansabdari system under the Mughals ?

1. Ranking of nobles
2. Land revenue collection
3. Military service obligation
4. Hereditary positions

Choose the correct features of the mansabdari system from the options given.

(A) 1 and 3

(B) 1 and 2

(C) 2 and 4

(D) 3 and 4

ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮਨਸਬਦਾਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਸਨ?

1. ਕੁਲੀਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ
2. ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਆ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ
3. ਫੌਜੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ
4. ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇ

ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮਨਸਬਦਾਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਸਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

(A) 1 ਅਤੇ 3

(B) 1 ਅਤੇ 2

(C) 2 ਅਤੇ 4

(D) 3 ਅਤੇ 4

144. Arrange the following events of the Indian National Movement in correct chronological order :

1. Non-Cooperation Movement
2. Revolt of 1857
3. Quit India Movement
4. Formation of INC

Choose the correct option.

(A) 2, 1, 3, 4

(B) 2, 4, 1, 3

(C) 2, 3, 4, 1

(D) 2, 4, 3, 1

ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਾਲਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕਰੋ :

1. ਅਸਹਿਯੋਗ ਅੰਦੋਲਨ
2. 1857 ਦੀ ਬਗ਼ਾਵਤ
3. ਭਾਰਤ ਛੱਡੋ ਅੰਦੋਲਨ
4. ਆਈ.ਐੱਨ.ਸੀ. ਦਾ ਗਠਨ

ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਚੁਣੋ।

(A) 2, 1, 3, 4

(B) 2, 4, 1, 3

(C) 2, 3, 4, 1

(D) 2, 4, 3, 1

B

30

Social Science

145. Which of the following applications best demonstrate Earth's rotation and revolution in daily life ?

1. Day-night cycle
2. Changing seasons
3. Tides in oceans
4. Fixed star positions nightly

Choose the correct combination which applies.

- (A) 1, 2, 3 (B) 1, 2 (C) 1, 3, 4 (D) 3, 4

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਅਮਲ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਧਰਤੀ ਦੇ ਘੁੰਮਣ ਅਤੇ ਚੱਕਰ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ?

1. ਦਿਨ-ਰਾਤ ਚੱਕਰ
2. ਬਦਲਦੇ ਮੌਸਮ
3. ਮਹਾਂਸਾਗਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਹਿਰਾਂ ਸਹੀ ਸੁਮੇਲ ਚੁਣੇ ਜੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
4. ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ

- (A) 1, 2, 3 (B) 1, 2 (C) 1, 3, 4 (D) 3, 4

146. Which is NOT a layer of the atmosphere analyzed for weather protection ?

- (A) Troposphere (B) Stratosphere (C) Lithosphere (D) Mesosphere

ਕਿਹੜੀ ਪਰਤ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਦੀ ਉਹ ਪਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੌਸਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

- (A) ਟ੍ਰੋਪੋਸਫੀਅਰ (B) ਸਟ੍ਰੈਟੋਸਫੀਅਰ (C) ਲਿਥੋਸਫੀਅਰ (D) ਮੈਸੋਸਫੀਅਰ

147. Which is the largest ocean on Earth and has the greatest influence on global climate ?

- (A) Atlantic (B) Indian (C) Pacific (D) Arctic

ਧਰਤੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮਹਾਂਸਾਗਰ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ਵ ਜਲਵਾਯੂ ਉੱਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ?

- (A) ਅੰਧ ਮਹਾਂਸਾਗਰ (B) ਹਿੰਦ ਮਹਾਂਸਾਗਰ (C) ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਮਹਾਂਸਾਗਰ (D) ਆਰਕਟਿਕ ਮਹਾਂਸਾਗਰ

148. Which two factors are mainly responsible for making continents habitable ?

- (A) Soil and Volcanoes (B) Volcanoes and Water (C) Water and Soil (D) Climate and Soil and Water

ਮਹਾਂਦੀਪਾਂ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਦੋ ਕਾਰਕ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ?

- (A) ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ (B) ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ (C) ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ (D) ਜਲਵਾਯੂ ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ

149. Which among the following is NOT a landform ?

- (A) Plateau (B) Valley (C) River (D) Plain

ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਭੂਮੀ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

- (A) ਪਠਾਰ (B) ਘਾਟੀ (C) ਦਰਿਆ (D) ਮੈਦਾਨ

150. Arrange these Mughal rulers in correct chronological order :

1. Akbar 2. Babur 3. Aurangzeb 4. Jahangir

Choose the correct option of chronological order.

- (A) 2, 1, 3, 4 (B) 1, 2, 3, 4 (C) 2, 1, 4, 3 (D) 1, 2, 4, 3

ਇਹਨਾਂ ਮੁਗਲ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਾਲਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕਰੋ:

1. ਅਕਬਰ 2. ਬਾਬਰ 3. ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ 4. ਜਹਾਂਗੀਰ

ਕਾਲਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਚੁਣੋ।

- (A) 2, 1, 3, 4 (B) 1, 2, 3, 4 (C) 2, 1, 4, 3 (D) 1, 2, 4, 3